

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Heerhugowaard, 23 januari 2019

Betreft: reactie op het wetsvoorstel 'Pensioenverdeling bij scheiding 2021'

Wij hebben met veel belangstelling en waardering kennis genomen van het wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021. Complimenten, mede namens onze pensioenspecialisten.

Graag gaan wij in op uw uitnodiging om commentaar te geven en suggesties te doen. Wij gaan hierbij uitsluitend in op die voorstellen die betrekking hebben op onze praktijk van scheidingsmediation.

Onderwerpen:

- 1. Conversie wordt standaard**
- 2. Beperking van termijn en hoogte bijzonder partnerpensioen**
- 3. Meldingstermijn**
- 4. Verband met huwelijksvermogensrecht**
- 5. Vereenvoudiging?**

Ad.1. Conversie wordt standaard

In het wetsvoorstel wordt conversie als automatische standaard geïntroduceerd. Wij vragen ons in alle eerlijkheid af welk probleem hierdoor wordt opgelost. Slechts een zeer klein deel kiest in de huidige wet voor deze mogelijkheid (in onze praktijk minder dan 2%). Veelal ingegeven door de nadelige gevolgen die aan conversie verbonden zijn. De in het voorstel genoemde voordelen (los van elkaar zijn, ieder een eigen recht) worden in de praktijk nauwelijks door burgers ervaren/gewenst.

Wij verwachten dat de voorgestelde automatische conversie de volgende negatieve gevolgen zal hebben:

- a. toename inkomensterugval bij overlijden ex partner
- b. toename beroep op pensioenverweer
- c. toename escalatierisico tijdens scheidingsmediation
- d. toename opvragen proforma berekeningen

1.a. Na conversie is er geen recht op bijzonder partnerpensioen indien de ex partner overlijdt (is eveneens geconverteerd in eigen ouderdomspensioen). Ondanks dat in toenemende mate sprake is van opbouw van het partnerpensioen op risicobasis, blijkt in onze praktijk het recht op bijzonder partnerpensioen bij scheiding nog steeds te zien op substantiële bedragen. Zeker voor de meest kwetsbare groepen (gescheiden ouders met zorg voor kinderen en vrouwen boven de 50 jaar die na een langdurig huwelijk scheiden) is dit een belangrijk inkomensvangnet voor na de scheiding. Door de voorgestelde conversie komt dit te vervallen en zijn zij volledig afhankelijk van de medewerking van de ex om hierin een voorziening te kunnen treffen.

1.b. In geval de ex geen medewerking wenst te verlenen aan een voorziening op zijn/haar leven, rest geen andere weg dan via pensioenverweer deze af te dwingen. Naast dat deze weg ingrijpende gevolgen heeft voor partijen en hun kinderen, geeft dit ook een onnodig beslag op de rechtsmiddelen (o.a. gesubsidieerde rechtsbijstand). Daarnaast is pensioenverweer slechts mogelijk als de pensioengerechtigde het eenzijdig verzoek tot echtscheiding heeft ingediend en de verweer voerende partner de scheiding niet in overwegende mate is aan te rekenen. Het moge duidelijk zijn dat deze weg bij voorkeur dient te worden voorkomen. Naast het geen medewerking verlenen aan het treffen van een voorziening kan het simpelweg praktisch onmogelijk zijn om op het leven van de ex een overlijdensverzekering af te sluiten. Hierbij kan worden gedacht aan gezondheidsproblemen en/of het ontbreken van financiële middelen voor het voldoen van de premielast.

1.c. Door conversie als standaard in te voeren, wordt het onderwerp pensioenverdeling extra “op scherp” gezet. In het huidige systeem is er sprake van een voorwaardelijk toekomen aan de ander, maar nog geen definitief “afscheid”. Indien de ex overlijdt wordt het ouderdomspensioen weer volledig aan de pensioengerechtigde voldaan. Door conversie is sprake van een definitief verlies van een vaak substantieel deel van het ouderdomspensioen. Dit zal naar onze verwachting vaker dan in de huidige wetgeving een onrechtvaardig gevoel geven (“het is toch mijn pensioen”). Wij verwachten dat de kans op discussie, en daarmee escalatie, door het wetsvoorstel eerder zal worden vergroot dan worden verkleind. En daarmee de kans op eenzijdige procedures/vechtscheidingen.

1.d. De hoogte van het recht na verevening is in een groot deel van de scheidingen redelijk te schatten op basis van de gegevens op het UPO dan wel MijnPensioenoverzicht.nl. Anders is het als het gaat om de rechten die na conversie aan de ander zullen toekomen. Onze verwachting is dat deze in veel gevallen tijdens de scheiding proforma zullen worden opgevraagd. Onder andere vanuit de noodzaak om deze bedragen mee te kunnen nemen in het hypotheekadvies (wettelijk verplicht). Dit leidt tot een administratieve toename bij pensioenuitvoerders en mogelijke kosten voor scheidende pensioengerechtigden. Daarnaast vertraagt dit in de afhandeling van de scheiding met mogelijke escalatie tot gevolg.

Ad.2. Beperking van termijn en hoogte bijzonder partnerpensioen

In het wetsvoorstel wordt het recht op bijzonder partnerpensioen zowel in termijn als hoogte beperkt. De termijn wordt beperkt tot de huwelijkse periode (nu ook het voorhuwelijk opgebouwde recht) en de hoogte op 50% (nu 100%).

Op deze wijze wordt aansluiting gezocht bij de nieuwe wettelijke gemeenschap (ingegaan 1-1-2018). Ons is niet duidelijk waarom dit verband zou moeten worden gelegd. Het recht op bijzonder partnerpensioen staat (in de huidige en voorgestelde wetgeving) volledig los van het gekozen huwelijksgoederenregime. Dit blijkt des te meer uit het feit dat ook ongehuwde partners hier recht op hebben.

Ook in deze voorgestelde beperkingen zien wij een aantal nadelen die ons inziens niet opwegen tegen eventuele voordelen.

Allereerst zal door de beperking tot de tijdens het huwelijk opgebouwde rechten het aantal scheidingen waar sprake is van in het geheel geen bijzonder partnerpensioen (door opbouw op risicobasis) sterk toenemen. De op kapitaalbasis opgebouwde rechten dateren juist uit het verleden, vaak (deels) van voor het huwelijk/relatie. Hierdoor wordt de hiervoor onder 1.a. vermelde toename van het inkomensrisico bij later overlijden van de ex ook ingeval van geen conversie vergroot. Overigens wijkt het voorgestelde artikel 57 PW hierin tekstueel af van het bestaande. In de voorgestelde tekst is onduidelijk of er uitgegaan dient te worden van het partnerpensioen waarop bij fictief beëindigen van het dienstverband op scheidingsdatum recht bestaat.

Daarnaast verwachten wij door de beperking van de termijn een toename van de complexiteit in de uitvoering. In de huidige wetgeving kan in de meeste situaties direct van het pensioenoverzicht de opbouw worden afgelezen (volledig partnerpensioen uitgaande van beëindiging van het dienstverband). Op basis van het voorstel zal ook bij geen conversie (in overleg of bij ongehuwd samenwonenden) in de meeste situaties een proforma opgaaf moeten worden opgevraagd van de tijdens het huwelijk/relatie opgebouwde deel. Dit leidt tot extra administratieve handelingen voor de pensioenuitvoerders, vertraging in de afhandeling van de echtscheiding en mogelijke kosten voor pensioengerechtigden. Hierdoor wordt het voor de burger ons inziens eerder minder duidelijk en complexer dan de beoogde vereenvoudiging. De zelfredzaamheid van de burger neemt hierdoor af.

Ad.3. meldingstermijn

Wij zijn verheugd dat in het wetsvoorstel een automatische verwerking van de echtscheiding bij de pensioenuitvoerders voor gehuwden/geregistreerd partners is opgenomen. Dit neemt een belangrijke probleem van de huidige wetgeving (altijd binnen twee jaar moeten insturen van het meldingsformulier) weg.

De voorgestelde termijn voor de melding van afwijkende afspraken komt ons kort over. Zeker ingeval van een eenzijdige procedure (vechtscheiding) wordt over het algemeen pas veel later overeenstemming bereikt dan wel een uitspraak gedaan inzake de pensioenrechten. De voorgestelde termijnen van respectievelijk 2 en 6 maanden zijn hierin te beperkt. Mogelijk kan hierin een uitzondering in de wet worden opgenomen, bijvoorbeeld ingeval van een gerechtelijke uitspraak na het verloop van deze termijn.

De in het wetsvoorstel opgenomen termijn in geval van hertrouwen met de ex (geen conversie) om misbruik in de inkomstenbelasting te voorkomen, nodigt ons inziens eerder uit tot deze misbruik dan dat deze zal worden voorkomen. Ook is ons niet duidelijk hoe deze 6 maanden termijn zich verhoudt tot de 2 maanden termijn bij reeds ingegane pensioenen. De huidige WVPS kent dit probleem overigens niet, de verevening wordt door hertrouwen altijd ongedaan gemaakt.

Ad.4. Verband met huwelijksvermogensrecht

In het voorstel wordt, naast vereenvoudiging, de invoering van de nieuwe wettelijke gemeenschap als aanleiding voor de wijzigingen gegeven. Zoals hiervoor al vermeld, ontgaat ons de samenhang met deze wijziging in het huwelijksvermogensrecht. Zowel de WVPS¹ en de PW staan los van het van toepassing zijnde huwelijksgoederenregime. Wij zien de noodzaak vanuit deze wetswijziging voor de voorgestelde wijzigingen dan ook niet.

De voorgestelde wet gaat na invoering gelden voor scheidingen vanaf 1 januari 2021. Voor alle scheidingen van voor deze datum blijft de WVPS van kracht. Als er een parallel wordt beoogd met de nieuwe wettelijke gemeenschap, sluit deze wijze van invoering hier niet op aan. Koppeling aan de huwelijksdatum zou hierin dan zuiverder zijn (gehuwd voor 1-1-2018 blijft WVPS van kracht / gehuwd na 1-1-2018 wordt nieuwe wet van kracht).

¹ Met uitzondering van artikel 1 lid 8 inzake buitenlandse pensioenrechten.

Ad.5. Vereenvoudiging?

Een belangrijk doel van het wetsvoorstel is te komen tot een vereenvoudiging van de pensioenverdeling bij scheiding. Zoals uit het voorgaande moge blijken, wordt dit doel in onze ogen door de voorstellen onvoldoende bereikt. In tegendeel, op een aantal punten wordt het voor de burger complexer en nemen risico's toe.

Samengevat zien onze bezwaren met name op:

- het verlies (bij conversie) dan wel de beperking van bijzonder partnerpensioen en daarmee sterke toename van het inkomensrisico na scheiding voor kwetsbare groepen (o.a. alimentatiegerechtigden 50+).
- het definitief verlies substantieel deel ouderdompensioen.
- het niet eenvoudig kunnen vaststellen van de rechten na scheiding uit het UPO / MijnPensioenoverzicht.
- de toename van de gevoeligheid van en daarmee discussie over het onderwerp pensioen en daarmee de toename op escalatie/procederen bij scheiding.

Wij adviseren u dan ook de beperking van het bijzonder partnerpensioen en het invoeren van conversie als standaard voor de pensioenverdeling in heroverweging te nemen. Uit onze ervaring sluit het huidige stelsel op hoofdlijnen uitstekend aan bij de wensen en gevoelens van de scheidende burgers.

Een belangrijk knelpunt van het huidige stelsel (het altijd moeten melden via een voor de burger complex formulier) kan worden weggenomen door in de huidige WVPS de automatische verwerking van de standaardverevening door te voeren (zoals in het wetsvoorstel voor de conversie wordt voorgesteld).

Indien gewenst, zijn wij gaarne bereid tot verdere toelichting en inbreng.

Met vriendelijke groet,

Paul van der Ploeg RFEA

Directeur Scheidingsexpert Nederland

Lid parlementaire werkgroep kinder- en partneralimentatie